

OPINIE SEPARATĂ,

expusă în temeiul articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională nr. 317 din 13 decembrie 1994 și al articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502 din 16 iunie 1995

1. Prin Decizia nr. 178 din 12 decembrie 2023 au fost declarate inadmisibile sesizările depuse de dl Gaik Vartanean, deputat în Parlamentul Republicii Moldova (sesizarea nr. 205a/2023), de dnii Vlad Batrîncea, Adrian Lebedinschi și Grigore Novac, deputați în Parlamentul Republicii Moldova (sesizarea nr. 206a/2023), și de Consiliul raional Glodeni (sesizarea nr. 208a/2023) referitoare la verificarea constituționalității articolului 48 alin. (4) din Codul educației și a articolului II alineatele (2) – (9) din Legea nr. 257 din 17 august 2023.

2. Autorii sesizărilor au subliniat că prevederile contestate au fost introduse printr-un amendament la proiectul de lege prin care a fost modificat Codul educației. Autorii susțin că amendamentul a introdus norme care nu au fost supuse consultărilor publice și avizărilor, în special, nu a fost solicitat avizul Congresului Autorităților Locale din Moldova. Potrivit acestora, articolul II alin. (7) din Legea nr. 257 din 17 august 2023 este, de asemenea, contrar principiului autonomiei locale, pentru că îi oferă administrației publice centrale puterea de a substitui autoritatea publică locală, *i.e.* în perioada de până la numirea prin concurs a conducătorilor organelor locale de specialitate în domeniul învățământului, conducerea acestor organe este exercitată de către conducătorii interimari desemnați de Ministerul Educației și Cercetării. Prin urmare, autorii sesizărilor au afirmat incidența, *inter alia*, a articolului 109 (*principiile de bază ale administrării publice locale*) din Constituție (a se vedea DCC nr. 178 din 12 decembrie 2023, §§ 14, 19).

3. În raport cu aceste critici de neconstituționalitate, Curtea Constituțională a notat că articolul 109 din Constituție nu stabilește în mod expres obligația legislativului de a consulta autoritățile locale în procesul legislativ. Totuși, în jurisprudența sa, interpretând principiul autonomiei locale, Curtea a stabilit că orice modificare a legislației referitoare la funcționarea sistemului finanțelor publice locale va fi consultată în mod obligatoriu cu structurile reprezentative ale autorităților publice locale. În această cauză, deoarece autorii sesizărilor nu au motivat în ce măsură prevederile contestate au influențat funcționarea sistemului finanțelor publice locale sau veniturile și cheltuielile bugetare, Curtea nu a reținut critica de neconstituționalitate referitoare la lipsa avizării amendamentului legislativ din perspectiva articolului 109 din Constituție. Curtea nu a reținut nici critica referitoare la competența Ministerului Educației și Cercetării de a desemna interimarele funcțiilor de conducători ai organelor locale de specialitate în domeniul învățământului, dat fiind caracterul temporar al acestei măsuri (a se vedea DCC nr. 178 din 12 decembrie 2023, §§ 33, 35, 47).

4. Nu susțin această decizie din următoarele considerente.

5. Potrivit articolului 109 din Constituție, administrația publică în unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe **principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice**, eligibilității autorităților administrației publice locale și consultării cetățenilor în problemele locale de interes deosebit. Aceste principii trebuie interpretate în conformitate cu **Carta Europeană a Autonomiei Locale**. Autonomia privește atât **organizarea și funcționarea administrației publice**

locale, cât și gestiunea colectivităților pe care le reprezintă. Acest articol stabilește principiile de bază ale administrării publice locale, inclusiv **dreptul și capacitatea efectivă a autorităților locale de a soluționa și de a gestiona o parte importantă a treburilor publice** în conformitate cu competențele stabilite de lege. **Constituția obligă statul să contribuie la dezvoltarea și la protejarea administrației publice locale,** care este autonomă, în limitele competențelor sale. **Autonomia locală presupune dreptul colectivităților de a-și realiza propriile interese legale, fără amestecul autorităților centrale** (a se vedea HCC nr. 27 din 14 septembrie 2021, §§ 22-23, 37-40; HCC nr. 19 din 31 octombrie 2023, §§ 42, 43, 45).

6. În prezenta cauză, normele contestate se referă la **conducătorul organului local de specialitate în domeniul învățământului.** Acest organ este **o subdiviziune a autorității administrației publice locale de nivelul al doilea,** creată de consiliile raionale/municipale, și are misiunea, *inter alia*, de a elabora și implementa politicile educaționale locale specifice unității administrativ-teritoriale și de a gestiona instituțiile publice de învățământ primar, gimnazial, liceal, special, extrașcolar de nivel raional/municipal¹.

7. Potrivit articolului 4 alineatele (3), (4) din Carta Europeană a Autonomiei Locale, **exercițiul responsabilităților publice trebuie,** de o manieră generală, **să revină,** de preferință, **acelor autorități care sunt cele mai apropiate de cetățeni.** **Competențele atribuite autorităților administrației publice locale trebuie să fie,** în mod normal, **depline și exclusive.**

8. Astfel, observ că prevederile contestate, care stabilesc competența Ministerului Educației și Cercetării de a desemna interimatele funcțiilor de conducători ai organelor locale de specialitate în domeniul învățământului, privesc în mod direct autonomia locală, au impact asupra unui serviciu public descentralizat și, drept consecință, asupra competențelor atribuite autorităților publice locale. Acest fapt face **incident articolul 109 din Constituție.**

9. Mai mult, în jurisprudența sa, Curtea a reținut că, potrivit articolului 4 alin. (6) din Carta Europeană a Autonomiei Locale, **autoritățile administrației publice locale trebuie să fie consultate,** pe cât este posibil, **în timp util și în mod adecvat,** în cursul procesului de planificare și de luare a deciziilor **pentru toate chestiunile care le privesc în mod direct.** Curtea a subliniat că **această condiție are un caracter procedural și este impusă de articolul 109 din Constituție** (HCC nr. 27 din 14 septembrie 2021, § 43).

10. În prezenta cauză, constat lipsa unei consultări cu autoritățile publice locale și asociațiile reprezentative ale acestora referitor la normele contestate și, prin urmare, **constat incidența articolului 109 din Constituție** și sub aspect procedural.

11. Așadar, în opinia mea, Curtea Constituțională trebuia **să declare sesizările admisibile** și, la etapa examinării fondului, **să verifice dacă normele contestate corespund articolului 109 din Constituție.**

Judecător al Curții Constituționale

Serghei ȚURCAN

12 decembrie 2023

¹ A se vedea punctele 2-4, 7 din Hotărârea Guvernului nr. 404 din 16 iunie 2015 cu privire la aprobarea Regulamentului-cadru de organizare și funcționare a organului local de specialitate în domeniul învățământului și a structurii-tip a acestuia.